

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.21.800/2014/5.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Lajer Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Lajer Zsolt ügyvéd) által képviselt UniCredit Leasing Hungary Pénzügyi Szolgáltató Zrt. felperesnek az SBGK Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bajkai István ügyvéd) által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételek tisztességtelensége vélelmének megdöntése iránt a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma előtt 19.G.43.383/2014. számon folytatott és másodfokon a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.391/2014/6. számú ítéletével befejezett perében, az említett számú jogerős ítélet ellen a felperes által Pf.8. sorszámon benyújtott és Pfv.4. sorszámon módosított felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 500.000 (Ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felperes pénzügyi intézmény, aki a perrel érintett [2004. május 1. napja és a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 2014. július 26-i hatályba lépése közötti] időszakban a fogyasztókkal kötött deviza alapú pénzügyi lízingszerződéseknél alkalmazott Általános Szerződési Feltételeit (a továbbiakban: ÁSZF), valamint Üzletszabályzatát többször módosította és kiegészítette.

A felperes a Törvény 8.§-a (3) bekezdésére és 11.§ (3) bekezdésére alapított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az általa alkalmazott ÁSZF-nek és Üzletszabályzatnak az előbbieken említett

időszak alatt a deviza alapú fogyasztói kölcsön- és pénzügyi lízingszerződések részévé vált, a keresetlevélben megjelölt kikötései megfelelnek a Törvény 4.§ (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek, ezért azok tisztességesek és érvényesek. Az Alkotmánybíróság és az Európai Unió Bírósága előtti eljárás kezdeményezését, ezekkel összefüggésben a per tárgyalásának a Pp.155/B.§ (3) bekezdése, illetve a Pp.155/A.§ (2) bekezdése alapján történő felfüggesztését is kérte.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a kereset elutasította és a felperest 1.324.292 forint költség megfizetésére kötelezte az alperes javára.

Az Alkotmánybíróság előtti eljárás megindítása iránti kérelem (Pp.155/B.§) kapcsán utalt arra: nem észlelt alaptörvényellenességet, míg az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére (Pp.155/A.§) vonatkozó indítvány elutasítását azzal indokolta, hogy a felperes valójában nem a közösségi jog értelmezését kérte, hanem azt sérelmezte, hogy a magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek, amelyet az Európai Unió Bírósága nem vizsgálhat. Az indítványok elutasítását nem indokolta részletesen, rámutatva, hogy ezzel elvonná az Alkotmánybíróság, illetve az Európai Unió Bíróságának hatáskörét.

Az ügy érdemére vonatkozóan kifejtette az elsőfokú bíróság: feladata kizárólag annak vizsgálatára korlátozódott, hogy az ÁSZF peresített rendelkezései megfelelnek-e a Törvény 4.§ (1) bekezdésében felsorolt elveknek, és leszögezte, hogy ha a vizsgált kikötés a felsorolt elvek közül akár egynek nem felel meg, a vélelem nem dől meg. Részletesen indokolva az egyes elvekkel kapcsolatos álláspontját, az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a perbe hozott és a Törvény hatálya alá tartozó szerződési feltételek az átláthatóság elvének, mint követelménynek nem tudtak megfelelni, ezért a Törvény 11.§ (2) bekezdése értelmében a keresetet elutasította. Alaptalannak találta a felperes szakértő kirendelése iránti kérelmét, rámutatva, hogy a törvényi vélelem megdöntése nem tény-, hanem jogkérdéseket vetett fel.

Az ítélet ellen mindkét fél fellebbezett.

A másodfokon eljáró ítélőtábla a felperes fellebbezését nem, míg az alperes fellebbezését részben, egyes indokokra vonatkozóan találta alaposnak.

Ítéletében azzal hagyta helyben az elsőfokú bíróság határozatát, hogy mellőzte a ténylegesség és arányosság, a felmondhatóság, valamint a szimmetria elvével kapcsolatos indokolást. A felperest az alperes javára 530.860 forint fellebbezési részperköltség, az

állam javára 4.000 forint fellebbezési eljárási illeték megfizetésére kötelezte, míg a további 4.000 forint fellebbezési illetéket rendelkezése szerint az állam visel.

A jogerős ítélet indokolása szerint az ítélőtábla a felperes fellebbezése kapcsán egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy alaptörvény-ellenesség nem észlelhető, és leszögezte: a BH1994. 448. számú eseti döntésnek megfelelően az indítvány elutasításának részletes indokolása nem tartozik a pert tárgyaló bíróság hatáskörébe, az elsőfokú bíróság szubjektív megítélésének felülbírálata pedig a bíró függetlenség csorbulását jelentené. Az ítélőtábla a felperesnek az alaptörvény-ellenesség kezdeményezésére irányuló, az ítélőtáblához intézett kérelmét azzal utasította el, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25.§ (1) bekezdése értelmében nem kezdeményezheti a Törvénynek a fellebbezési eljárásban alkalmazásra nem kerülő rendelkezéseinek vizsgálatát, az alkalmazásra kerülő rendelkezések alaptörvény-ellenességét pedig nem észlelte.

Az Európai Unió Bírósága előtti eljárásra irányuló kérelmet az ítélőtábla sem tartotta alaposnak: annak ellenére, hogy a felperes átfogalmazta a 6. kérdést, az (a Kúria EBH.2005.1320. szám alatt közzétett döntésére is figyelemmel) nem előzetes döntéshozatali eljárásra, hanem a nemzeti jogi norma alkalmazhatóságára irányul, az 1-5. kérdésekkel kapcsolatban pedig rámutatott: a Törvény meghozatala az Európai Bíróság C-26/13. számú határozatának figyelembevételével történt.

A felperesnek az ügy érdemére vonatkozó fellebbezési kérelmével kapcsolatban előljáróban kiemelte az ítélőtábla: a Törvény 6.§-ának megfelelő perben a bíróságnak nem a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég Ptk.) vagy a 2013. évi V. törvény (új Ptk.), de nem is a 18/1999. Korm. rendelet vagy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK Irányelv (a továbbiakban: Fogyasztói Irányelv) szerinti tisztességtelenség fennállását kell vizsgálnia, hanem azt, hogy a keresetben megjelölt kikötések maradéktalanul megfelelnek-e a Törvény 4.§ (1) bekezdés a)-g) pontjaiban meghatározott követelmények mindegyikének. Az említett perben a felperesnek kell megjelölnie, hogy a törvényi vélelem ellenére mely kikötéseket tekint tisztességesnek, az egyedi szerződések és kikötések tartalmi vizsgálata nem lehetséges és mivel a tisztességtelenség vélelme csupán adott kikötések semmisségét eredményezte, nem merülhet fel a részleges érvénytelenség kérdése.

A jogerős ítélet további indokai szerint helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a keresettel érintett kikötések nem felelnek meg az átláthatóság követelményének, mert tartalmazzak ugyan szövegszerű egyezést a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet előírásaival, azonban ahhoz, hogy az átláthatóság követelményének megfeleljenek, a fogyasztó számára érthetően és a körülmények változásának következményeit részletesen elmagyarázó rendelkezéseket kellett volna tartalmazniuk. Az ítélőtábla az

átláthatóság megítélésekor kiemelkedő jelentőséget tulajdonított a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének, mely szerint a szerződési feltételnek nem csupán világosnak és érthetőnek kell lennie, hanem a fogyasztó számára átlátható módon fel kell tüntetnie, hogy az adott körülmény változása rá nézve milyen „gazdasági” következményekkel jár, hogyan hat ki az általa fizetendő szolgáltatás mértékére. Nem annak van jelentősége, hogy a pénzügyi intézmény ezt milyen módszerrel éri el, hanem annak: a fogyasztó számára magából a szerződésből kiderüljön, hogy mely körülmények milyen változása mire jogosítja fel a pénzügyi intézményt és ez számára milyen következményt jelent. A keresettel érintett kikötések ennek a követelménynek nem felelnek meg, ezért nem átláthatóak, így a törvényi vélelem megdöntése nem járt sikerrel. Mivel az átláthatóság követelményének hiánya miatt szükségtelen annak a vizsgálata, hogy a perrel érintett kikötések megfelelnek-e a további törvényi elveknek, mellőzte az elsőfokú bíróság további indokait.

A jogerős ítélet ellen - hatályon kívül helyezése és elsődlegesen az ítéletábra új eljárásra utasítása, másodlagosan a keresetnek helyt adó határozat meghozatala, mindkét esetben felülvizsgálati költségének megtérítése végett - a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyet a felülvizsgálati eljárásban részben, az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezését illetően módosított.

I. Kérte, hogy a Kúria - a felülvizsgálati eljárás Pp.155/B.§-ának megfelelő felfüggesztése mellett - forduljon az Alkotmánybírósághoz annak megállapítása iránt, hogy a Törvény 1.§ (1) bekezdése, 4.§-a, 6-8.§-i, 10-11.§-i, 16.§-a, 19.§-a, továbbá a 2/2014. PJE határozat 2. pontja az Alaptörvénybe ütközik.

E kérelmét a felülvizsgálati eljárásban Pfv.4. sorszám alatt 2014. november 26. napján érkezett beadványában - az Alkotmánybíróság időközben kihirdetett III/1522/2014. AB számú határozatára figyelemmel - módosította, és kizárólag a Törvény 4.§ (1) bekezdése, 2014. október 15-étől kezdődő hatállyal beiktatott 6.§ (2) bekezdése és 7.§ (7) bekezdésének k) pontja alaptörvényellenességének megállapítását kérte.

Álláspontja szerint a bíróságoknak meg kell indokolniuk e kérelmének elutasítását: a megváltozott jogszabályi környezet miatt az Abtv.25.§ (1) bekezdésének általuk említett értelmezése, valamint a BH1994. 448. számú eseti döntésben foglaltak már nem tarthatók fenn. Hivatkozott arra is, hogy a III/1522/2014.AB számú határozat nem foglalt állást a Pfv.4. sorszámú beadványában megjelölt rendelkezésekkel kapcsolatos alkotmányossági aggályai tárgyában, ideértve a Törvény 4.§ (1) bekezdésének a 6.§ (2) bekezdéséhez való diszkriminatív viszonyát is.

II. Megismételte a Pp.155/A.§-ára alapított kérelmét is, kihangsúlyozva, hogy az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárása szükséges mind a 6 általa feltett, a

későbbiekben ismertetésre kerülő kérdésben.

E kérelmének indokait „A Törvény rendelkezései sértik az Európai Unió jogát” cím alatt foglalta össze, és fenntartva addigi előadásait, kifejtette: az 1-5. kérdésekkel kapcsolatban téves a jogerős ítélet megállapítása arról, hogy a C-26/13. számú döntés választ adott volna, a 6. kérdés lényege pedig az, hogy a tagállam bírósága alkalmazhatja-e azt a jogszabályt, amelyet a kompetens uniós intézménnyel való konzultációs kötelezettség megsértésével fogadott el a nemzeti jogalkotó.

Sérlemzte: a jogerős ítélet szerint a Törvény új „tisztességtelenségi fogalmat” vezet be, amelynek eredményeként eltér a Ptk.-ban és a Törvényben meghatározott fogalom, éppen a fogyasztóvédelem területén, ahol az Európai Unió un. megosztott hatáskörrel rendelkezik, és amely fogalom ellentétes az uniós joggal, azért azt a bíróság nem alkalmazhatja. A magyar jogban nem létezhet kétféle „tisztességtelenség”. Megjegyezte, hogy a Kúriát felterjesztési kötelezettség terheli, mivel határozata ellen nincsen helye további jogorvoslatnak.

III. Az ügy érdemére vonatkozóan változatlanul állította, hogy a felülvizsgálattal érintett szerződési kikötések nem tekinthetők tisztességtelennek.

Álláspontját a következő érvekre alapította:

A perrel érintett kikötések nem vizsgálhatók önmagukban, hiszen az Üzletszabályzat, az ÁSZF és az egyedi szerződés egységet alkotnak (i).

A bíróságnak a szerződési feltétel tisztességtelenségének megítélésekor figyelembe venni a korabeli jogszabályi környezetet, a szerződés megkötésére vezető körülményeket és az érintett kikötésnek más kikötésekkel és más szerződésekkel való kapcsolatát (ii).

A bíróság nem vizsgálhatja olyan kikötések tisztességtelenségét, amelyeket jogszabály állapít meg, vagy amelyeket jogszabály előírásainak megfelelően határoztak meg (iii).

Fenntartotta, hogy a bíróságoknak a tisztességtelen feltételek kiküszöbölésével a megkötött szerződések fenntartására kell törekednie, a részleges érvénytelenség nem kerülhető meg, egyes kikötések érvénytelensége pedig a többi szerződésmódosítási okot nem érinti (iv).

A kereset keresetösségi jog hiánya miatti elutasítását csak a fellebbezés 26. oldalán megjelölt pontok vonatkozásában nem támadta, a kikötés tisztességessége csak a többi elvvel összefüggésben ítékelhető meg (v).

Eltúlzottnak tartotta a másodfokú perköltség összegét, mivel a per meg nem határozható pertárgyértékűnek minősül (vi).

Felhívta a figyelmet arra, hogy 2010. január 1-től a peresített feltételek tekintetében valamennyi elv teljesült, a fogyasztó fel tudta mérni fizetési kötelezettségének terhét (vii), a megalapozott döntéshez pedig szükség lett volna a szakértő általa indítványozott kirendelésére (viii).

A továbbiakban részletezte a Törvény 4.§ (1) bekezdés a)-g) pontjaiban felsorolt elvek jogi tartalmára vonatkozó álláspontját és az átláthatóság elvével kapcsolatban megerősítette: az alkalmazási időszak nem terjeszthető ki, a követelmények utólag nem szigoríthatók, az elv teljesülését a mindenkori jogszabályi környezet alapján lehet vizsgálni. Kihangsúlyozta, hogy az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó előre láthatta, milyen körülmények és feltételek bekövetkezése esetén növekedhetnek a terhei, követni tudta a változás mértékét, a jogszabály rendelkezésén vagy hatóság határozatán alapuló többletterhek pedig köztudomású ténynek minősül. Végül reflektált az elsőfokú bíróság ítéletének 266-269. oldalán egyes kikötésekkel kapcsolatban kifejtettekre.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet támadott rendelkezéseinek hatályban tartására és felülvizsgálati költségének megtérítésére irányult.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem találta alaposnak.

A felülvizsgálati kérelemben előterjesztett kérelmekkel és jogi érvekkel kapcsolatban a Kúria álláspontja a következő:

I. Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése (Pp.155/B.§).

Az Alkotmánybíróság a III/1522/2014. számú ügyben 2014. október 14. napján 34/2014.(XI.14.) számon hirdette ki a határozatát, így a Kúria a továbbiakban a határozatot 34/2014.(XI.14.) AB számon említi.

Az Alkotmánybíróság e határozatában elutasította a Törvény egészével, továbbá 1.§ (1)-(3) és (6)-(7) bekezdéseivel, a 4-15.§-aival és a 19.§-ával kapcsolatban benyújtott, a rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket.

A 34/2014.(XI.14.)AB határozatra figyelemmel a felperes Pfv.4. sorszámon módosította felülvizsgálati kérelmét: kizárólag annak megállapítását kérte, hogy a Törvény 4.§ (1) bekezdése, 6.§ (2) bekezdése, valamint 7.§ (7) bekezdésének k) pontja alaptörvény-ellenes.

A „kizárólag” kifejezést a Kúria akként értelmezte, hogy a felperes a 2/2014 PJE 2. pontja Alaptörvénybe-ütközésének megállapítását sem kéri.

Az ítéletábrához hasonlóan a Kúria is előrebocsátja: a felperes a Pp.155/B.§-ának alkalmazásával kapcsolatos indítványát egyrészt jogorvoslati (felülvizsgálati) kérelemnek tekintette (amelyben azt sérelmezte, hogy az alsóbb fokú bíróságok nem kezdeményezték az általa kért eljárást), másrészt a Kúriához intézett ismételt kérelemnek (annak érdekében, hogy a Kúria forduljon az

Alkotmánybírósághoz).

A kérelem azonban egyik vonatkozásban sem alapos.

Helytállóan mutatott rá az ítélőtábla, hogy a bíróságok mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy helyt adnak-e a fél Pp.155/B.§-ára alapított kérelmének. A Kúria a BH2014. 317. számon közzétett eseti döntésében ezzel kapcsolatban kifejtette: az Abtv.25.§ (1) bekezdése alapján a bíró akkor köteles kezdeményezni az Alkotmánybíróság eljárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy amelynek alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította [29]. Ez a bírói kezdeményezés a bírói függetlenség eleme, a bíró az utólagos normakontroll iránti indítvány előterjesztésére jogorvoslati úton nem kötelezhető [40].

A perben eljáró bíróságok nem sértették meg indokolási kötelezettségüket sem. Az ítélőtábla helytállóan tartotta irányadónak a BH1994. 448. számon közzétett eseti döntést, amely szerint a bíróságoknak az indítványt elutasító határozatuk indokolásában elég arra utalniuk, hogy az alkalmazandó norma alaptörvény-ellenességével kapcsolatban aggályuk nem merült fel, azt azonban nem kell kifejteniük, hogy az alkalmazandó norma az indítványban előadottakhoz képest miért nem aggályos. Megjegyzi a Kúria, hogy a „jogszabályi környezet” időközben valóban megváltozott, hiszen az eseti döntés közzétételekor az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezésére az 1989. évi XXXII. törvény 38.§ (1)-(2) bekezdései vonatkoztak, 2011. november 21. napjától viszont az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25.§ (1) és (2) bekezdései. A korábbi és a jelenlegi törvény említett rendelkezéseinek tartalmi és szövegezésbeli eltérései ellenére azonban az elv változatlan: a bíró az indítvány elutasításának indokolásakor nem léphet az Alkotmánybíróság jogkörébe, nem veheti át az Alkotmánybíróság feladatait.

A Kúria a Pp.155/B.§-án alapuló arra vonatkozó kérelmet sem találta alaposnak, hogy a felülvizsgálati eljárás során - annak felfüggesztése mellett - a Kúria kezdeményezze az Alkotmánybíróság előtti eljárást.

Az Alkotmánybíróság a Törvény 4.§ (1) bekezdésének alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény B). cikk (1) bekezdése, a C) cikk (1) bekezdése, az M) cikk, a Q) cikk (2) bekezdése, a XV. cikk (1) bekezdése, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése, valamint a 26. cikk (1) bekezdése szempontjából vizsgálta. Tekintettel arra, hogy a felperes a Törvény 4.§ (1) bekezdése alkotmány-ellenességének vizsgálatát ugyanazon szempontok szerint kérte, amelyekkel kapcsolatban az Alkotmánybíróság határozatában az álláspontját - az előbbiek szerint - már kifejtette, a Kúria a Törvény 4.§ (1) bekezdését érintően újabb alkotmánybírósági eljárás kezdeményezését

nem tartotta szükségesnek.

Az ítélet tábla 2014. október 10. napján rekesztette be a per másodfokú tárgyalását, a 6.§ (2) bekezdése és a 7.§ (7) bekezdés k) pontja pedig 2014. november 1-jén kezdődő hatállyal került beiktatásra a Törvény szövegébe.

A Törvénynek a jelen per másodfokú tárgyalásának berekesztésekor még hatályba nem lépett rendelkezései nem képezhettek a másodfokú eljárás tárgyát, hiszen ezekre a rendelkezésekre vonatkozóan a felperes még nem terjeszthetett elő igényt, nem alapíthatott jogot. Tekintettel arra, hogy a Pp.270.§ (2) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelynek során kizárólag az vizsgálható, hogy a jogerős ítélet jogszabálysértő-e, azaz a jogerős ítélet megfelel-e az annak meghozatalakor hatályos és a per eldöntésére irányadó rendelkezéseknek, a Kúria a Törvény - utóbb, a jogerős ítélet kihirdetését követően hatályba lépett, ezért a felülvizsgálati eljárás tárgyát nem képező - 6.§ (2) bekezdése és a 7.§ (7) bekezdésének k) pontja vonatkozásában nem látott lehetőséget bírói kezdeményezésre és a felülvizsgálati eljárás Pp.155/B.§ (3) bekezdésére alapított felfüggesztésére.

II. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése (Pp.155/A.§).

A Pp.155/A.§ (1) bekezdése szerint a pert tárgyaló bíróság az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Közösséget létrehozó Szerződésben foglalt szabályok szerint kezdeményezheti.

Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 267. cikke szerint az Európai Unió Bírósága a Szerződések értelmezése, valamint az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése kérdésében rendelkezik hatáskörrel előzetes döntés meghozatalára. Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést. Ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.

A felperes az előzetes döntéshozatali eljárással kapcsolatban ismét kétirányú kérelmet terjesztett elő: egyrészt felülvizsgálati kérelme részeként, eljárási szabálysértésként azt sérelmezte, hogy a perben eljáró bíróságok nem adtak helyt a kérelmének és emiatt ítéletük jogszabálysértő, másrészt ismételten, ezúttal a Kúriától kérte az említett eljárás kezdeményezését.

A Kúria egyik kérelmet sem találta alaposnak.

A felülvizsgálat körébe tartozó kérelem kapcsán rámutat a Kúria, hogy - hasonlóan az előbbieken, az alaptörvény-ellenesség kapcsán

kifejtettekhez – a bíróságok mérlegelési körébe tartozó kérdésben felülmérlegelésre csak kivételesen, kirívó eljárási szabálysértés esetén van lehetőség, és az adott esetben eljárási szabálysértés nem valósult meg.

A hozzá intézett kérelemmel kapcsolatban előre bocsátja a Kúria, hogy a következőket kell vizsgálnia:

- a felperes valóban az uniós előírások értelmezését kéri-e (és nem a perben alkalmazásra kerülő magyar jogszabály, az adott esetben a Törvény utólagos normakontrollját kívánja-e elérni),
- felmerült-e „ésszerű kétség” az uniós jog felperes által említett előírásainak értelmezésével kapcsolatban, és a feltett kérdések összefüggenek-e a perbe vitt igényekkel, azaz az Európai Unió Bíróságától kapott válasz (bármilyen is az) közvetlenül kihat-e a kereset elbírálására.

A felperes által feltett kérdések sorrendjét követve:

1. Úgy kell-e értelmezni a Fogyasztói Irányelv 3. cikk 3. bekezdését konkretizáló Melléklet 1.j) és 2.b) pontját, a 87/102 EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdés b) és a 6. cikk (1) bekezdés második francia bekezdését, valamint a 2008/48 EK irányelv 5. cikk (1) bekezdés f) és i) pontjait, a 6. cikk (1) bekezdés e) és k) pontjait, a 10. cikk (2) bekezdés f) és k) pontjait, valamint a 10. cikk (5) bekezdés e) pontját, hogy a fogyasztói kölcsönszerződésekben a kamat, a költség és a díj csak akkor módosítható, ha a fogyasztó már a szerződés megkötésekor meg tudja állapítani: a módosításra okot adó és a szerződésben tételesen felsorolt okok változása milyen módon és mértékben hat ki a fizetési kötelezettségeire?

A felperes kérdésében az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, valamint az átláthatóság elvének alkalmazását, valójában tehát a tisztességtelenség uniós jogi szabályozásának sérelmét vetette fel.

Az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú határozatában értelmezte a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdését, és rámutatott: a szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálata során a szerződési feltételeknek nem csupán nyelvtani szempontból kell világosnak és érthetőnek lenniük, hanem „a szerződési feltétel alkalmazása gazdasági indokainak, illetve a szerződés többi feltételével való kapcsolatának is világosnak és érthetőnek kell lennie” a fogyasztó számára. Elvárás, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára a szerződéses rendelkezésből eredő gazdasági következményeket (C-26/13. 75. bekezdés).

A Fogyasztói Irányelv 3. cikk (3) bekezdésének megfelelően a melléklet „tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelenségnek tekinthetők”. A melléklet 1. pontjának j) alpontja szerint tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely a szerződésben feltüntetett és érvényes indok nélkül jogosítja fel az eladót vagy szolgáltatót a szerződési feltételek egyoldalú megváltoztatására. A melléklet 2. pontjának b) alpontja szerint a fenti rendelkezés nem zárja ki olyan szerződési feltételek alkalmazását, amelyek szerint a pénzügyi szolgáltató a fogyasztó által fizetendő kamatláb, vagy bármilyen más összeg megváltoztatására jogosult, ha erre érvényes indoka van, erről a másik szerződő felet a lehető legrövidebb időn belül értesíti és a fogyasztó jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani.

A kamat, a költség és a díj egyoldalú, fogyasztóra hátrányos módosításának tehát egyik

elengedhetetlen feltétele, hogy a fogyasztó megérthesse és felmérhesse a módosítás szerződési feltételekbe foglalt lehetőségét, eseteit, indokait és következményeit, amely követelményeknek - tekintve, hogy a szolgáltató által alkalmazott szerződési feltételek tartalmával kapcsolatosak - a szerződés megkötésekor kell teljesülniük.

A Fogyasztói Irányelv 3. cikkének, valamint a melléklet értelmező előírásainak ismeretében (figyelemmel arra, hogy tisztességtelen szerződéses rendelkezés alapján az Irányelv sem ad lehetőséget a fogyasztóra sérelmes módosításra), a Kúria sem látja indokoltnak az 1. kérdésben az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

2. Úgy kell-e értelmezni a Fogyasztói Irányelv 7. cikkének (2) bekezdését, hogy az állam kizárhatja a fogyasztók, valamint a fogyasztók érdekeiket védő személyek és szervezetek perindítási, továbbá beavatkozási jogát egy meghatározott szerződési kikötés esetében (hiszen a kikötés tisztességességével kapcsolatos perben csak a pénzügyi intézmény és az állam lehet fél)?

Azt, hogy a jelen perben a fogyasztók nem járhatnak el félként, nem a pénzügyi intézmény, hanem maguk a fogyasztók sérelmezhetnék. A fogyasztók azonban nem kifogásolják a Törvény rendelkezéseire alapított polgári per megindításának lehetőségét, hiszen a törvényi vélelem az ő érdeküket szolgálja, a megdöntésére indított per pedig nem korlátozza sem a fogyasztók, sem a fogyasztók érdekeit védő személyek és szervezetek eddig is fennállt és a jövőben is fennálló perindítási lehetőségeit.

A jogalkotó célja egy hatékony és gyors eljárás lefolytatása volt, amely a fogyasztók széles körét érinti, és amelyben a törvényi vélelem a fogyasztókat védi, megdöntése a felperesi pozícióban eljáró pénzügyi intézmény érdeke, amely érdekét nem a fogyasztóval, hanem a törvényi vélelmet felállító állammal szemben kell érvényre juttatnia. A fogyasztók érdekeire a Törvény 6.§-ára alapított perek eredménye kihat, de a szerződésben foglaltakhoz képest nem kerülhetnek kedvezőtlenebb helyzetbe. Mindezek miatt a fogyasztók perben állása szükségtelen (és az érintettek nagy száma miatt egyébként is megoldhatatlan lenne).

A beavatkozás lehetőségére vonatkozóan az Európai Unió Bírósága a C-470/12. számú határozatában adott iránymutatást, amely szerint az erre vonatkozó szabályok megállapítása az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, az egyenértékűség és tényleges érvényesülés feltételeinek teljesülése mellett akkor, ha a beavatkozás elutasítása nem érinti a fogyasztóvédelmi szervezetnek a Fogyasztói Irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében elismert közérdekű keresetindítási jogát.

Mindezekre tekintettel az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése e kérdésben sem indokolt.

3. Úgy kell-e értelmezni a Fogyasztói Irányelv 4. cikkének (1) bekezdését, amely lehetővé teszi: egy bizonyos szerződési kikötés tisztességességéről való döntés során a tagállam kizárja a szerződés megkötésekor fennállt összes körülmény és a szerződés összes többi feltételének figyelembevételét?

A Fogyasztói Irányelv 4. cikkének (1) bekezdése szerint „egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísért, valamint a

szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ".

A szerződés összes körülményének feltárása csak akkor indokolt és szükséges, ha azok a jogvita érdemi elbírálására kihatnak. Az adott esetben a Törvény vélelmet állít fel az ÁSZF perrel érintett szerződéses kikötéseinek tisztességtelensége mellett, a vélelem megdöntése jogkérdések - és nem a szerződéskötés körülményeinek - vizsgálatát igényli, ezért a Fogyasztói Irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében foglaltak nincsenek közvetlen összefüggésben a jelen per tárgyával és lényegével.

4. Úgy kell-e értelmezni a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdését és 6. cikk (1) bekezdését, amely lehetővé teszi, hogy a tagállam a kikötéstípus esetében általános jelleggel kimondott semmisség eredményeként a szerződést módosítja: a felek által eredetileg kívánt változó kamatozású kölcsönt fix kamatozásúvá teszi?

Azon túlmenően, hogy a Törvény 6.§-ára alapított pernek nem tárgya a pert lezáró ítélet egyes szerződésekre gyakorolt hatásának a felmérése és rendezése, a feltett kérdés megoldásában eligazítást adott az Európai Unió Bíróságának C-26/13. számú ügyben hozott határozata, mely szerint a Fogyasztói Irányelv olyan rendszer létrehozására kötelezi a tagállamokat, amely biztosítja: minden, egyedileg meg nem tárgyalt kikötés tisztességtelensége vizsgálható legyen.

Mivel a Törvény 6.§-ának megfelelő perek nyilvánvalóan kihatnak az ÁSZF érintett feltételeinek alkalmazásával megkötött szerződésekre, azonban ez a hatás a per eldöntése szempontjából irreleváns, ez okból sem indokolt az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése.

Mivel a kérdés érinti a Törvénynek a szerződés megkötésére visszaható hatályát is, a Kúria utal arra: az Alkotmánybíróság a 34/2014.(XI.14.) AB számú határozatban foglalkozott e kérdéssel és úgy ítélte meg, a Törvény nem alkotott új anyagi jogszabályt visszamenőleg, hanem az érintett időszakban mindig is hatályban volt anyagi jogszabálynak az európai és a magyar bírósági gyakorlat által kidolgozott és kötelezően alkalmazandóvá tett (azaz az anyagi jog értelmezésének pontosításával eleve az anyagi jog részévé vált) értelmezését foglalta törvénybe, emelte jogszabályi szintre". Mivel tehát a Törvény (elnevezéséből is kitűnően) a korábbi jogszabályi rendelkezések értelmezését emelte jogszabályi szintre, a visszaható hatály tilalmának megsértése nem merülhetett fel.

A Fogyasztói Irányelv 6. cikk (1) bekezdése szerint a tagállamok előírják, hogy az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra

nézve és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.

A Törvény azonban nem tartalmaz a tisztességtelenség jogkövetkezményeire vonatkozó olyan rendelkezést, amely a 2004. május 1-jei állapothoz képest változást jelentene, ezért a Fogyasztói Irányelv 6. cikk (1) bekezdésének értelmezése a jelen per eldöntésére nem hat ki.

5. Lehetővé teszi-e az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkelye és 6. cikkely (3) bekezdése, továbbá a 2014/17/EU Irányelv 23. cikk (5) bekezdése a nemzeti jogalkotó számára a visszaható hatályú szabályozást?

Az előbbiekben már említettek szerint az Alkotmánybíróság 34/2014.(XI.14.) AB számú határozatában megállapította, hogy nincsen szó visszaható hatályú szabályozásról, így „a visszaható hatály tilalmának megsértése nem merülhet fel”. E megállapításra figyelemmel (amelyhez az Alkotmánybíróság részletes indokolást fűzött), a Kúria az előzetes döntéshozatali eljárást e kérdésben sem találta indokoltnak.

6. Mi az EUMSZ 292.§-a szerinti egyeztetési kötelezettség megsértésének következménye?

A kérdés pontosítást igényel: az egyeztetési kötelezettséget nem az EUMSZ 292.§-a, hanem a 282. cikkének (5) bekezdése tartalmazza.

Az ekként pontosított kérdésre az EUMSZ 258. cikke választ ad, amely szerint: ha Bizottság megítélése szerint egy tagállam a Szerződésekből eredő valamely kötelezettségét nem teljesítette, az ügyről indokolással ellátott véleményt ad, miután az érintett államnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére. Ha az érintett állam a Bizottság által meghatározott határidőn belül nem tesz eleget a véleményben foglaltaknak, a Bizottság az Európai Unió Bíróságához fordulhat.

Ha tehát megállapítható, hogy a tagállamot „egyeztetési” kötelezettség terhelte és azt a tagállam megsértette, az ekkor követendő eljárást az idézett rendelkezés tartalmazza, amelyből kitűnik: a konzultációs jogosítvány és annak esetleges megsértése közvetlenül nem érinti a Törvény érvényesülését.

Mindezeket összefoglalva: nem merült fel „ésszerű kétség” az uniós jog felperes által megjelölt előírásainak értelmezésével kapcsolatban, ezért a Kúria egyik kérdésben látta indokoltnak az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

III. A felülvizsgálati kérelemnek a döntés érdemére vonatkozó érvei.

A felperes jogi álláspontjának fő pilléreit illetően a következőkre mutat rá a Kúria:

ad (i) pont:

A felperes felülvizsgálati kérelemben kifejtett álláspontja szerint az ÁSZF-be, az Üzletszabályzatba és a blanketta-szerződésbe foglalt, egyedileg meg nem tárgyalta kikötések egységet alkotnak.

A perben eljáró bíróságok feladatát a Törvény 7-15.§-inak megfelelően lefolytatott perben kizárólag annak vizsgálata és eldöntése képezhette, hogy a felperes által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalta, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötések (ideértve az ÁSZF és az Üzletszabályzat vonatkozó rendelkezéseit) megfelelnek-e a Törvény 4.§ (1) bekezdésében foglalt elveknek, külön vizsgálva az eltérő időszakokban alkalmazott rendelkezéseket. Ezek alapján kellett és lehetett a perbeli jogvitát eldönteni, így a pert tárgyaló bíróságok arról határoztak: a perrel érintett dokumentumok az egyoldalú szerződésmódosításra, annak lehetőségére vonatkozóan a Törvény vélelmével ellentétben tisztességes szerződési feltételeket tartalmaznak-e.

Mind az első-, mind pedig a másodfokú bíróság a Törvényben kijelölt keretek között maradt, így viszont nem vizsgálta - nem vizsgálhatta - a konkrét szerződések tartalmát és megkötésének körülményeit sem.

ad (ii) pont:

A felperes álláspontja szerint a bíróságnak a perbeli kikötés alkalmazási időszakában hatályos jogszabályi rendelkezésre alapítva kell a tisztességtelenség kérdését vizsgálnia, a magyar jogban nincsen kétféle tisztességtelenség-fogalom.

Evonatkozásban hangsúlyozza a Kúria, hogy a magyar jogban a tisztességtelenség fogalma valóban egységes.

A tisztességtelenség fogalma a régi Ptk.-ban 2006. március 1-jétől változatlan volt, a régi Ptk. azt megelőző szabályai pedig bár szövegezésben eltértek a 2006. március 1-jétől hatályos szövegtől, azonban tartalmában nem. A régi Ptk.209.§ (1) bekezdése értelmében tisztességtelen az az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel, amely a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. Ennek a magyar jogrendszerben egységesen érvényesülő követelménynek a tükrében kellett a bíróságoknak vizsgálniuk, hogy a különböző időszakokban a felperes által alkalmazott üzletszabályzatok az említett követelményeknek megfelelnek-e.

Annak nincsen jelentősége, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) és esetleges más jogszabályok egyoldalú szerződésmódosítást szabályozó rendelkezései milyen tételes

rendelkezéseket tartalmaztak, ezek miként változtak, és ezáltal szigorodtak-e. A perbeli jogvita eldöntésekor ugyanis nem azt kellett vizsgálni, hogy a vonatkozó szerződéses, illetve üzletszabályzati kikötések megfelelnek-e az alkalmazásuk idején hatályos törvények tételes előírásainak, hanem azt, hogy tisztességtelen szerződési feltételnek minősülnek-e. A felperes egyoldalú szerződésmódosítását megengedő üzletszabályzati előírások szigorodtak, nyilvánvalóan a vonatkozó jogszabályok figyelembevétele miatt, az azonban nem állapítható meg, hogy - a későbbiekben részletezettek szerint - bármikor maradéktalanul megfeleltek volna a tisztességesség követelményének.

ad (iii):

A felperes kihangsúlyozta, hogy a bíróság nem vizsgálhatja a jogszabályban megállapított, illetve a jogszabály előírásainak megfelelően meghatározott kikötések tisztességtelenségét.

A Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdése szerint "azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket, valamint olyan nemzetközi egyezmények alapelveit vagy rendelkezéseit tükrözik, amely egyezményeknek a tagállamok, vagy a Közösség aláírói, különösen a fuvarozás területén, nem tartoznak az ebben az irányelvben előírt rendelkezések hatálya alá."

Ennek felel meg a Ptk. 209.§ (6) bekezdése, mely szerint nem minősül tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásainak megfelelően határozták meg.

A Kúria 2/2014. PJE jogegységi határozatának előzménye a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény volt, melynek 3. pontja a következőt tartalmazta: "3. Az olyan feltétel tisztességtelensége, amelynek tartalmát jogszabály kimerítően (taxative) határozza meg, a bíróság által nem vizsgálható. Ha a kogens keretszabályt a felek rendelkezési joga tölti meg tartalommal, vagy ha a felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezésektől eltérnek, az ilyen feltétel tisztességtelensége vizsgálható." A PK vélemény az indokolásában a következőket fejtette ki: "Ha jogszabály kimerítően (taxative) határozza meg, hogy melyek lehetnek az egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges indokai, akkor a jogszabályban nevesített okoknak a tisztességtelensége bíróság által nem vizsgálható. Nincs mód vizsgálni azt sem, hogy a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő esetekben, az ott írtak betartásával történő szerződésmódosítás tisztességtelen-e.

A pénzügyi intézmény ilyen szabályozás esetén a jogszabályban szereplő feltételek körét nem bővítheti, azokat új feltételekkel nem egészítheti ki. Másfelől azonban ez nem jelenti azt, hogy a pénzügyi intézmény a jogszabályi rendelkezésekhez képest nem szűkítheti azon tények, körülmények körét, melyekben bekövetkező változás estén az egyoldalú szerződésmódosítás jogát gyakorolhatja.

A fogyasztóval kötött, kizárólag lakáscélú hitel- és kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés esetében külön jogszabály, a 275/2010 (XII.15.) Korm. rendelet taxative (kimerítően) előírja, hogy konkrétan melyek lehetnek az egyoldalú módosítás, a kamatemelés lehetséges okai."

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 24.§ (1) bekezdése, és 42.§ (1) bekezdése alapján a bíróságokra kötelező 2/2014. PJE jogegységi határozat 2. pontja a következőket tartalmazza: "2...az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelének, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy a hivatkozott PK véleménynek megfelelő ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben pedig lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor." A jogegységi határozat indokolásában kifejtette: a „világos, érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elveit az Európai Unió Bírósága is értelmezte a C-

26/13. számú ügyben hozott ítélete rendelkező részének 2. pontjában, továbbá az indokolás 70-75. pontjaiban. Az ott az árfolyamrés kapcsán kifejtett, de az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltételekre is megfelelően irányadó megállapításokból is következően a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ún. ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Ez nem azt jelenti, hogy a fogyasztónak a szerződéskötéskor a körülményváltozás - előre nem ismert - konkrét mértékétől függetlenül, abszolút értékben fel kell tudnia mérni a várható fizetési kötelezettsége felső határát, melynek megjelölése nem is volt követelmény, hanem azt, hogy a szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek meg kell határoznia a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását. A szerződéses rendelkezésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére; azok adott mértékű változása milyen mértékű emelést tesz - a ténylegesség, az arányosság elvének betartása esetén - lehetővé (az emelés ugyanis csak lehetőség), illetve milyen mértékű csökkenést tesz kötelezővé a fogyasztóval szerződő fél számára. Matematikai képlet alkalmazása - már ha ilyen egyáltalán megalkotható - megfelelő magyarázat nélkül éppen úgy nem felel meg az átláthatóság követelményének, mint az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása. Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását a fogyasztó ellenőrizni tudja és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a reá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor. Az egyoldalú szerződésmódosítás joga nem vezethet oda, hogy a fogyasztóval szerződő pénzügyi intézmény tetszőleges módon, egyoldalúan növelje a fogyasztót terhelő kötelezettségeket, ezáltal növelve saját bevételeit.

Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tehát akkor felel meg a világos, az érthető megfogalmazás és az átláthatóság - az Európai Unió Bírósága ítélete által is értelmezett - elveinek, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé, az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor pedig - a már bekövetkezett körülményváltozás(ok) konkrét mértékének ismeretében - ellenőrizhetővé teszi a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát, mértékét."

Mindezekből következően a jogszabálynak a szó szerinti átvétele nem feltétlenül felel meg az átláthatóság követelményének, amennyiben pedig a jogszabály tartalmi korlátot szab vagy egyéb előírást tartalmaz, amennyiben e korlátokat és előírásokat a pénzügyi intézmény a fogyasztóval szemben szerződési feltételként alkalmazni akarja, ezt a Törvény 4.§ (1) bekezdésében meghatározott elveknek megfelelően kell megtennie.

Helytállóan utalt arra az ítélőtábla, hogy a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet egyrészt keretszabályokat tartalmaz, és a „keretet” a pénzügyi intézménynek kell kitöltenie a fogyasztóvédelmi szempontoknak megfelelő feltételekkel, másrészt a kormányrendelet alkalmazása sem történhet tisztességtelen módon, alkalmazása során is be kell tartani a Törvény 4.§ (1) bekezdésébe foglalt elveket. A kormányrendeletben előírtaknak megfelelő kikötés esetén is vizsgálni kell, hogy az előírások gyakorlati, azaz szerződési kikötésként történt alkalmazásakor megvalósulnak-e az említett elvek, például a változás lehetséges mértéke felmérhető-e, és ekként a jogszabályon alapuló kikötés megfelel-e az átláthatóság, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének.

ad (iv):

A felperes arra is hivatkozott felülvizsgálati kérelmében, hogy a bíróságoknak alkalmazniuk kellett volna a részleges érvénytelenség elvét.

A Kúria evonatkozásban is egyetért a jogerős ítéletben kifejtettekkel (8. oldal harmadik bekezdése és 9. oldal első bekezdése). A jelen perben a kereset az egyoldalú szerződésmódosítást lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötés tisztességtelenségére vonatkozó vélelem megdöntésére irányul. Ha a kereset eredménytelennek bizonyul, a törvényi vélelem fennmarad, így az említett kikötést tisztességtelennek kell tekinteni, ez azonban nem feltétlenül eredményezi a tisztességtelen kikötést tartalmazó szerződés, ÁSZF vagy Üzletszabályzat egészének érvénytelenségét. A további feltételek érvényben maradhatnak, ennek vizsgálata azonban nem a jelen per tárgya, meghaladja annak kereteit.

Megjegyzi a Kúria: amennyiben az ok-listában foglalt feltételek részleges érvénytelenségének kérdése merül fel, az valóban előfordulhat, hogy az egyes feltételek megfelelnek a Törvény 4.§ (1) bekezdésében írt elveknek, mások viszont nem. Azonban az ok-lista egészét illetően érvényesülnie kell a Törvény 4.§ (1) bekezdésének e) pontjában előírt „átláthatóság” elvének, hiszen a - későbbiekben részletesebben kifejtésre kerülő indokok szerint - a fogyasztónak előre kell látnia, milyen mértékben kerülhet sor a további terhek reá történő áthárítására, az ok-listában szereplő feltételek milyen mértékű változása hat ki a fizetési kötelezettségére és milyen változás következik be akkor, ha az egyes feltételek ellentétes irányban változnak.

A Törvény 4.§ (1) bekezdésében előírt egyes elvek érvényesülése kapcsán egyelőre csupán utal arra a Kúria, hogy az elvek mindegyikének együttesen kell érvényesülniük. A Törvény 11.§ (2) bekezdése szerint „bármely” feltétel hiánya a kereset elutasítását eredményezi, azaz evonatkozásban a részleges érvénytelenség lehetőségét maga a Törvény zárja ki.

ad (v):

Nem tévedtek a perben eljáró bíróságok a keresetösségi joggal kapcsolatban sem.

A Törvény 4.§ (1) bekezdése megdönthető vélelmet állít fel a fogyasztói kölcsönszerződés részévé általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételként való egyoldalú kamat-, költség- vagy díjemelést lehetővé tevő szerződési kikötés tisztességtelenségére.

Ennek megfelelően a per tárgya nem lehet más, mint az említett kikötések tisztességtelensége vélelmének megdöntése, további - nem az említett körbe tartozó - kikötések, útmutatások és tájékoztatások, amelyek tisztességtelenségét a Törvény nem vélelmezi, a per keretein kívül maradnak.

Megjegyzi a Kúria: a Törvény hatálya alá (amely a törvény tárgyi hatálya) a 3.§ (1) bekezdésében és 4.§ (1) bekezdésében szabályozott esetek tartoznak. Nem tekinthetők az egyoldalú kamatemelést, díjemelést és költségemelést „lehetővé tevő” kikötésnek az emelés lebonyolítására, az emelés megvalósulásakor követendő eljárásra vonatkozó előírások.

ad (vii):

A felperes felülvizsgálati kérelmében felhívta a figyelmet arra, hogy 2010. január 1-től a peresített kikötések vonatkozásában valamennyi elv teljesült, mivel a régi Hpt.210.§ (4) bekezdésének d) pontja, majd pedig az új Hpt.279.§ (5) bekezdésének d) pontja előreláthatóvá tette a fogyasztó számára, hogy pénzügyi terhei mikor és mennyiben emelkedhetnek.

A Hpt. 210. § (3) bekezdése, illetve az új Hpt. 279. § (4) bekezdése azt írta elő, hogy bár a fogyasztóval kötött kölcsönszerződésben vagy pénzügyi lízingszerződésben az ügyfél számára kedvezőtlenül kizárólag a kamatot, díjat vagy költséget lehet egyoldalúan módosítani, de az egyoldalú módosítás jogát a hitelező akkor jogosult gyakorolni, ha a módosításra okot adó objektív körülmények tételes meghatározását a szerződés tartalmazza, valamint a hitelező árazási elveit írásban rögzítette.

A rendelkezések a pénzügyi intézmény számára az árazási elvben jelentettek tartalmi korlátot. Ugyan a rendelkezések alapján az árazási elveket az MNB ellenőrzi, azonban az árazási elvek fogyasztót érintő megvalósulását - amennyiben a pénzügyi intézmény azt a fogyasztóval szemben érvényesíteni akarja - szerződési feltételként a Törvény 4.§ (1) bekezdésében meghatározott elveknek megfelelően kell az ÁSZF-nek tartalmaznia, ezért a felperes megjegyzése nem helytálló.

ad (viii):

A perben eljáró bíróságok a tényállást a jogvita eldöntéséhez szükséges körben, kellő mélységben feltárták, és tekintettel a perben eldöntendő jogkérdés jellegére, helytállóan mutattak rá arra, hogy a szakértői bizonyítás szükségtelen volt, a szakértői módszerrel bizonyítani kívánt körülményeknek ugyanis nincsen hatása a perrel érintett szerződési feltételek Törvényben foglaltak szerinti megítélésére.

A Törvény 4.§ (1) bekezdésében előírt elvek viszonya és az átláthatóság elvének érvényesülése tekintetében:

Az ítékezés körébe tartozó (a Törvény 4.§ (1) bekezdésére figyelemmel ki nem zárt) kikötések tekintetében helytállóan, a Törvény 11.§-ában előírtakkal összhangban mutatott rá az ítélőtábla arra, hogy a Törvény 4.§ (1) bekezdése konjunktív feltételeket tartalmaz: az elvek együttes megvalósulása esetén az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó, egyedileg meg nem tárgyalta szerződési rendelkezések tisztességesek, azonban a Törvény 4.§ (1) bekezdésének a)-g) pontjaiban felsorolt elvek bármelyikének hiánya az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések tisztességtelenségét - a tisztességtelenség vélelmének megdöntésére irányuló kereset elutasítását - eredményezi. Nem tévedett tehát az ítélőtábla, amikor kihangsúlyozta, hogy a követelmények konjunktivitása miatt a kereset elutasításához vezet, ha a kikötések bármelyik elvvel ellentétesek és nem sértette meg indokolási kötelezettségét, amikor el elsődlegesen az átláthatóság elvét vizsgálva és megállapítva, hogy a kikötések az átláthatóság követelményének nem tesznek eleget, indokolásában nem tért ki a további elvek érvényesülésére.

Helytálló a perben eljáró bíróságok álláspontja, hogy a perrel érintett kikötések nem tesznek eleget az átláthatóság követelményének: a felperes által alkalmazott feltételrendszer egyetlen perbeli időállapotban sem tette lehetővé azt, hogy a fogyasztó előre láthassa: milyen feltételek teljesülése esetén mely körülmények változása milyen mértékben hat ki a fizetési kötelezettségére, és így nem tette lehetővé az esetleges emelések jogszerűségének ellenőrizhetőségét, ezért nem jogszabálysértő a kereset elutasítása.

A felülvizsgálati kérelemnek az elsőfokú bíróság ítéletére vonatkozó okfejtése kapcsán kihangsúlyozza a Kúria: a Pp.270.§ (2) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálat kizárólag arra szorítkozhat, hogy a jogerős ítélet jogszabálysértő-e. A Kúria nem vizsgálhatja felül az elsőfokú bíróság ítéletének azokat a megállapításait, amelyek nem képezték a másodfokú eljárás tárgyát, amelyekre a jogerős ítélet indokolása sem tért ki.

ad (vi):

A felperes külön sérelmezte az első- és a másodfokú eljárásban a terhére rótt perköltség összegét. Mivel a bíróságok a perköltség összegét a körülmények mérlegelésével állapították meg, és a mérlegelés nem kirívóan okszerűtlen, a Kúria a költség összegének megváltoztatására nem látott eljárásjogi lehetőséget.

Mivel a kifejtettekre tekintettel a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, azt a Kúria a Pp.275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp.270.§ (1) bekezdése alapján a jelen felülvizsgálati eljárásra is irányadó Pp.78.§ (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárás költsége az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet benyújtó felperest terheli: viseli az általa lerótt felülvizsgálati eljárási illetéket és köteles az alperes felülvizsgálati költségének a megfizetésére, amely költség az alperes képviselőjét ellátó jogi képviselő ügyvédi munkadíjának összege.

A Kúria a munkadíj összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 1.§ (1) bekezdésében, a 2.§ (2) bekezdésében és a 3.§ (3) és (5)-(6) bekezdéseiben foglaltakra figyelemmel állapította meg.

Budapest, 2014. december 2.

Dr. Harter Mária s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Edit s.k. bíró, Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. bíró